

Een heerlijk boek dat, zoals het hoort, soms wat provoceert.

Silvia Boadella, *Sophie Taeuber-Arp. Ein Leben für die Kunst / A Life Through Art*, 224 blz.; uitgeverij Skira, € 32,00; ISBN 978 88 5724 3320

'Sophie Taeuber-Arp', 15 juli t/m 17 oktober, Tate Modern, Londen; www.tate.org.uk

**museum
&meer**
boeken etc.

Scheppingsverhaal

Een bevlogen danser, schilder, beeldhouwer, ontwerper en binnenhuisarchitect, die overliep van inspiratie. In een wervelwind van woorden en afbeeldingen schetst schrijver Silvia Boadella het leven van de Zwitserse kunstenaar Sophie Taeuber-Arp (1889-1943), haar oudtante, alsof ze het zelf heeft beleefd. Gedurfd, maar het werkt.

In 32 korte hoofdstukken lezen we over Taeuber-Arp, onder veel meer bekend van haar betrokkenheid bij dada en haar constructivistische ontwerp voor café-restaurant l'Aubette in Straatsburg. De dromerige schrijfstijl van Boadella wekt de illusie dat je het dagboek van Taeuber-Arp in handen hebt en haar intiemste gedachten leest, van een zorgeloze jeugd in de Zwitserse Alpen tot haar overlijden door koolstofmonoxidevergiftiging.

Naarmate het verhaal vordert, komt het ware doel van het boek naar voren. Het blijkt geen fictief dagboek van een gepassioneerde vrouw, maar het scheppingsverhaal van haar kunstwerken. Taeuber-Arp putte eindeloze inspiratie uit het dagelijks leven, haar relatie met kunstenaar Hans Arp, haar baan als docent en het overlijden van haar ouders. "It is as if she were weaving the cloth of her life."

Door deze verhalen krijgen de abstracte werken van Taeuber-Arp een onverwacht emotionele achtergrond. De gouache *Motif abstract* (1925) is dan niet meer een verzameling bontgekleurde blokken, maar een getuigenis van de gecompliceerde band tussen Sophie en Hans. De goede kijker ziet twee figuren, met de ruggen tegen elkaar. **MAAIKE ABMA**

Teruggave gewenst

Eind 2020 nam de Frans-Congolese Mwazulu Diyabanza in het Afrika Museum in Berg en Dal een Afrikaans beeldje weg: "Iets wat in Congo is gestolen, mag ik als Congolees terug hebben." De activist werd veroordeeld en het museum behield het beeldje, maar hij had zijn punt gemaakt.

Eeuwenlang namen kolonisten, soldaten, evangelisten en wetenschappers 'culturele artefacten' mee uit overheerste landen van het zuidelijk halfrond: als machtsmiddel, uit gewin, kunstliefde of afpersing. In zijn verfrissend onbevooroordeelde boek over Nederlandse en Belgische roofkunst vermijdt Jos van Beurden gemakkelijke verontwaardiging. Door zijn eigen activiteiten weet de gelauwerde erfgoedherkomstonderzoeker dat diplomatie het meest uithaalt.

Kunstroofpreventie vraagt om een mentaliteitsverandering over en weer. En die lijkt te komen. Zo formuleerde het International Council of Museums (ICOM) teruggaveverdragen. Met succes: Maori's in Nieuw-Zeeland vonden het onethisch dat gestolen voorouderlijke, getatoeëerde schedels (gruwelijke anekdotes!) te kijk lagen in het Leidse Museum Volkenkunde. Toenmalig directeur Steven Engelsman regelde een rituele teruggave.

Zo soepel verloopt het niet altijd. Al decennialang informeren inwoners van Sri Lanka bij het Rijksmuseum in Amsterdam naar hún pronkkanon. Bescheiden voorstel: gedeeld kunstwetenschappelijk en herkomstonderzoek, als eerste stap. Ook constateert Van Beurden pragmatisch dat Nederlandse museumdepots veel meer objecten bewaren dan waarvoor Indonesische musea ruimte hebben.

Ongemakkelijk erfgoed zet aan tot genuanceerde stellingnames over veranderende interculturele mores.

CHRIS REINEWALD

Jos van Beurden, *Ongemakkelijk erfgoed. Koloniale collecties en teruggave in de Lage Landen*, Walburg Pers, 224 blz.; € 24,95; ISBN 978 94 6249 6583

Ein entzückendes Buch
das, wie es sein sollte, manchmal
provokativ ist.

Schöpfungsgeschichte

Eine Tänzerin, Malerin, Bildhauerin, Designerin und Innenarchitektin voller Inspiration. In einem Wirbelwind von Worten und Bildern skizziert die Schriftstellerin Silvia Boadella das Leben der Schweizer Künstlerin Sophie Taeuber-Arp (1889-1943), ihrer Großtante, als ob sie es selbst erlebt hätte. Gewagt, aber es funktioniert.

In 32 kurzen Kapiteln lesen wir über Taeuber-Arp, bekannt unter anderem für ihr Engagement bei Dada und ihren Konstruktivismus im Café-Restaurant l'Aubette in Strasbourg. Boadellas verträumter Schreibstil erzeugt die Illusion, dass man das Tagebuch von Taeuber-Arp in den Händen hält und ihre intimsten Gedanken lesen kann, von einer sorglosen Kindheit in den Schweizer Alpen zu ihrem Tod durch Kohlenmonoxidvergiftung.

Während die Geschichte sich entwickelt, wird der wahre Zweck des Buches deutlich. Es stellt sich heraus, dass es nicht das fiktive Tagebuch einer leidenschaftlichen Frau ist, sondern die Entstehungsgeschichte ihrer Kunstwerke. Taeuber-Arp schöpfte unendlich viel Inspiration aus dem täglichen Leben, aus ihrer Beziehung zu dem Künstler Hans Arp, ihrem Job als Lehrerin und dem Tod ihrer Eltern. «Es ist, als webe sie den Stoff ihres Lebens.»

Diese Geschichten geben den abstrakten Arbeiten von Taeuber-Arp einen unerwartet emotionalen Hintergrund. Das Gouache-Motiv *Abstrakt* (1925) ist nicht mehr eine Ansammlung von bunten Blöcken, sondern ein Zeugnis für die komplizierte Beziehung zwischen Sophie und Hans. Der aufmerksame Betrachter sieht zwei Figuren, die sich mit dem Rücken zugewandt sind.

Maaïke Abma

Übersetzt mit www.DeepL.com/Translator (Gratisversion)